

Kunnskapsdepartementet
Pb 8119 Dep

0032 Oslo

Vår saksbehandler/tlf.
Bjørn Skavlan/22037000

Vår ref.
16/637
Deres ref.

Oslo,
15.2.2016

NOU 2015:14, Bedre beslutningsgrunnlag, bedre styring – Forskningsrådets innspill til Kunnskapsdepartementets egen kommentar

Forskningsrådet vil med dette gi et innspill til Kunnskapsdepartementets eget innspill til Børmerutvalgets rapport "NOU Bedre beslutningsgrunnlag, bedre styring". Det gis kun kommentarer til den delen av rapporten som omhandler flerårige budsjetter. Børmerutvalget kommenterer Langtidsplan for forskning og høyere utdanning helt kort i kapittel 8 Flerårig budsjettering, og konkluderer med at denne type bindende vedtak om bevilgningene til utvalgte områder flere år fram i tid, ikke er hensiktsmessig og vil føre til ineffektiv ressursbruk og svak allokerings-effektivitet, siden en innenfor rammen av flerårig budsjettering ikke i tilstrekkelig grad får tatt hensyn til nye økonomiske forutsetninger som oppstår i planperioden.

Forskningsrådet oppfatter at langtidsplanen som et forskningspolitisk instrument har fungert godt. Langtidsplanen har vært viktig for å synliggjøre budsjettbehov litt lengre frem i tid, både knyttet til fremtidige forpliktelser og nye utfordringer. Langtidsplanen har gjennom sine seks prioriterte områder synliggjort noen prioriteringer som skal gi en fornyet retning for Norges forskningssatsing. Ved at disse prioriteringene settes for ti år av gangen gis det et signal om langsiktighet i forskningspolitikken som vil virke mobiliserende for rekruttering til forskning, for bedriftenes bruk av forskning i sitt fornyelsesarbeid og for forsknings-institusjonene ved at de vet hvilke områder det vil satses på i lang tid fremover. Det er en økende erkjennelse av at staten gjennom sin politikk, rammebetingelser, prioriteringer og satsinger, former fremtidens markeder, understøtter gjennomgripende innovasjoner og dermed kan gi retning til den økonomiske utviklingen. Dette betyr at en Langtidsplan kan være et langt mer virkningsfullt instrument, enn kun et instrument for effektiv ressursbruk og allokerings-effektivitet. Den kan ha en mobiliserende og retningsgivende effekt som går langt ut over den pengebruken som følger av planen.

Langtidsplanen har kun i begrenset grad innebåret en flerårig budsjettering. Forpliktende opptrapping har kun skjedd på KDs eget ansvarsområde knyttet til forskningsinfrastruktur, internasjonalisering, rekruttering og bygg. I all hovedsak innebærer dette at det er kun ett av de seks prioriterte områdene som er tilgodesett med forpliktende opptrapping. På disse områdene har opptrappingsplanene fungert godt. På de to områdene som Forskningsrådet har hatt ansvaret for, - internasjonalisering og forskningsinfrastruktur -, har det gitt mulighet for en lengere planleggingshorisont, med større

utlysninger og dristigere initiativ og dermed mer effektiv utnyttelse av bevilgningen, siden det enkelte års tiltak kan sees i et flerårig perspektiv. Det har gitt den forutsigbarheten som forskningen er avhengig av.

Forskningsrådet har etterlyst opptrappingsplaner på de øvrige områdene og også foreslått hvordan disse bør se ut. På tross av at det ikke har vært forpliktende opptrapping på alle områder, har det også kommet betydelig økt finansiering mot langtidsplanens prioriterte område Et innovativt næringsliv. En kan anta at en slik økning har fått drahjelp av langtidsplanen.

De tematiske områdene i Langtidsplanen har ikke blitt prioritert i samme grad og har hatt relativt svak økning. Selv om det ikke foreligger opptrappingsplaner på disse områdene, har langtidsplanen likevel fungert konstruktivt ved at den på en tydeligere måte synliggjør hva som ikke følges opp. Det blir tydeligere for politikerne at det er sentrale felles ambisjoner i forskningspolitikken som ikke har blitt fulgt opp. Langtidsplanen bidrar i mye større grad til dette, enn det regjeringens forskningsmeldinger har gjort, siden en langtidsplan er et tydeligere prioriterende redskap. Men andre ord, selv om det ikke følger forpliktende opptrapping på alle prioriterte områder i en langtidsplan, så legger en langtidsplan hensiktsmessige premisser og dimensjoner for den videre oppfølgingen av planen.

Forskningsrådet oppfatter også at langtidsplanen har fungert godt som et koordinerende instrument i forskningspolitikken. Den har i sterkere grad enn forskningsmeldingene, gitt en felles referanseramme for alle aktørene i forskningssystemet, om enn med noe ulike oppslutning. Ved å fremme et tydelig sett av prioriterte områder gis det klare signaler om hva hver enkelt aktør må forholde seg til. Ved at langtidsplanen også opererer med relativt klart definerte underområder knyttet til de enkelte prioriteringene, har en også etablert prioriterings- og dimensjoner som ligger på et hensiktsmessig nivå, både for drøfting av prioriteringene i norsk forskning, men som også på sikt vil kunne være velegnet som styringsdimensjoner for offentlig finansiert forskning.

Samlet sett mener Forskningsrådet at en i et innspill til Børmer-utvalget også bør legge vekt på at en langtidsplan har mange viktige funksjoner ut over de rent økonomiske virkningene knyttet til økonomisk effektivitet og allokering.

Med vennlig hilsen
Norges forskningsråd

Arvid Hallén
Adm. direktør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevet signatur